

Inocencio Font Tullot

(1914-06-09 La Laguna / 2003-09-12 Madrid)

Josep Batlló
ICGC. ACAM.

Es fan enguany els cent anys (cent-u per ser precisos) del naixement d'Inocencio Font Tullot. No és un meteoròleg especialment conegut en els nostres ambients perquè la seva carrera professional es va desenvolupar fora de Catalunya. De fet, veurem que va ser un personatge bastant viatger i forma part, però, dels meteoròlegs que van fer contribucions importants a la meteorologia i climatologia mediterrània.

Inocencio Font Tullot va néixer a La Laguna, Tenerife, el 9 de Juny de 1914, on son pare, Josep Font i Bosch, era catedràtic de física i química a l'Institut General y Técnico de les Canàries. Per tant, d'origen català però, viatger des del primer moment, nascut fora de Catalunya. La seva primera infantesa va passar a Tenerife fins que l'any 1919 es traslladà a Lleida, on son pare havia guanyat la càtedra de Física y Química de l'Institut d'aquella ciutat. Allí va estudiar el batxillerat i, l'any 1930, es va traslladar a Barcelona per estudiar la llicenciatura de ciències. El curs 1933-34 va ser alumne de Fontserè i ell mateix ens diu que això va ser determinant perquè, dintre dels diferents camps de la física, es decidís per la meteorologia. Justament quan estava a punt d'acabar la llicenciatura, l'any 1935, es van convocar oposicions per treballar al Servicio Meteorológico Espanyol (SME) de l'època, a l'escala de tècnics auxiliars de meteorologia. Era llavors la forma d'entrar a la meteorologia estatal. Les va guanyar juntament amb quatre altres alumnes de Fontserè, alguns ben coneguts de nosaltres: Josep M. Vidal , Mercé Potau, Josefina Ricart i Antonio Barasoain (ACAM, 2013), d'origen basc aquest últim. Va ser el mateix Fontserè el que els va animar a presentar-s'hi conscient que les possibilitats que tenia per contractar personal a l'època, per bons que fossin, eren molt minses. Aprovades les oposicions Font Tullot va traslladar-se, com estava establert, a Madrid per fer els cursos de formació i una vegada acabats va obtenir el seu primer destí, no sabem si de forma casual o per desig propi, a l'Observatori d'Izaña, junt amb el seu company Barasoain. Tornava, doncs, a les illes Canàries i passava a formar part del petit equip que es trobava al punt més singular de la xarxa meteorològica espanyola, un observatori de muntanya a la zona tropical. A les Canàries, en el moment que estava complint el seu servei militar, el va trobar l'inici de la guerra civil. El primer any el passaria al mateix lloc, integrat a l'artilleria de costes; però el segon la seva vida donaria un tomb. A inicis de 1937 el SME quedà definitivament militaritzat (condició que no perdria fins a la mort del dictador Franco) i els meteoròlegs que estaven mobilitzats van retornar al si del SME. En un primer moment va ser nomenat director de l'observatori d'Izaña, mancadíssim de personal per les circumstàncies. Però per poc temps, doncs a finals de l'any 1937 els comandaments de l'exèrcit revoltat van decidir utilitzar l'illa de Mallorca, a les seves mans, com a gran

base aèria, a manera de gran portaavions, per atacar tota la costa republicana, del cap de Creus fins a Almeria. L'aviació necessita informació meteorològica constantment i, donat que amb els mitjans de l'època era impossible subministrar-la des de les oficines del SME a Burgos, es va decidir muntar una nova oficina amb els recursos necessaris per fer previsió a la mateixa Mallorca. De fet, una part molt important de la infraestructura necessària i encara part del personal va ser aportat per l'aviació Legionària Italiana, que va instal·lar una gran base a l'illa; però per motius de "prestigi" el govern de Burgos exigia que el cap havia de ser espanyol. El personal propi amb formació adequada de que disposava el SME de Franco era realment escàs, així que només amb 23 anys Font Tullot es va veure nomenat cap de l'oficina meteorològica de les Balears. No deuria agradar-li comentar com va ser la seva vida en aquesta època doncs no en tenim notícia que s'hi referís mai. Per una altra part, recentment l'hem estat estudiant (Batlló, 2016) i, apart del marc tràgic en que es desenvolupà, es tracta d'una experiència meteorològica molt interessant. Per complir amb els objectius demanats es van reforçar moltíssim els sistemes d'observació de l'illa. El Santuari de Randa es va convertir en una improvisada estació de muntanya de primer ordre i es va establir un règim intensíssim d'observacions en alçada. Hi havia 2 o 3 observacions diàries amb globus pilot i fins i tot molts dies es reforçaven amb sondejos termodinàmics obtinguts mitjançant avions. Després de les proves fetes pel SMC de Fontserè l'any 1923 (Fontserè, 1923) no sabem de la realització de més sondejos d'aquest tipus a la Península fins a aquell moment. Ens hem fet càrrec de l'esforç científic i tècnic que es va fer en aquells moments amb l'ajut d'uns pocs treballs científics publicats després de la guerra, tant pel mateix Font Tullot (1943) com per alguns dels meteoròlegs italians que hi participaren (Rossi, 1940; Serra 1949a, 1949b). Una lectura atenta dels seus treballs ens mostra que la previsió es feia mitjançant el mètode ara considerat clàssic de caracterització de les masses d'aire (tropical seca i humida, polar seca i humida) presents a la zona estudiada. S'estava aplicant, doncs, els mètodes d'anàlisi de l'escola de Bergen. També és la primera vegada que tenim constància de la seva aplicació sistemàtica a Espanya. Les publicacions científiques mencionades ens mostren, però, la perplexitat dels seus autors, llavors seguidors estrictes dels models de l'escola de Bergen, pels fracassos que obtenien sovint en les previsions realitzades utilitzant-los i els seus esforços per millorar la caracterització de les masses d'aire. Ben cert, sabem ara que els models atlàntics no són d'aplicació directa a la Mediterrània i podem veure en aquests treballs els primers intents per una aproximació quantitativa al problema.

Per una altra part, no deuria complir malament el nostre biografiat la tasca encomanada donat que a la fi de la guerra va rebre condecoracions dels governs italià i alemany. En concret, Font Tullot va aprofitar l'experiència d'aquests anys per, una vegada acabada la guerra, elaborar el seu treball per ascendir a meteoròleg de l'escala superior, *Primeros resultados de los sondeos termodinámicos de la troposfera en Baleares*, a partir d'aquest sondejos (Font Tullot, 1943).

L'any 1941 deixà Mallorca i es reincorporà al seu destí de director a l'Observatori d'Izaña. També en aquest any contrau matrimoni amb Amparo Blasco. Del matrimoni

en naixerien tres fills, Ricardo, Carlos i Álvaro. L'any 1942 va fer una curta estada a Alemanya per familiaritzar-se amb les tècniques de radiosondeig. Però a Izaña hi restaria fins l'any 1952, compaginant la direcció de l'Observatori amb la del centre territorial a Santa Cruz de Tenerife. Fou una de les èpoques més productives a nivell científic del nostre biografiat. En aquest període les recerques de Font Tullot es decantaren molt més per la climatologia que per la meteorologia operativa, encara que no deixà de publicar sobre meteorologia aeronàutica (1947a), tema que suposem deuria centrar el seu interès a Mallorca. Trobareu un llistat de les obres publicades a la fi d'aquestes notes. També ens mostra els seus lligams amb la meteorologia aeronàutica el fet que, segons consta en una nota del seu expedient, Iberia proposés el seu nom com a meteoròleg agregat a la tripulació en les primeres proves de vols transoceànics de la companyia, l'any 1949. Apart de les publicacions encara hi ha altres projectes que no van veure la llum, com un pla per utilitzar la força del vent per generar electricitat de 1944 o l'aprofitament de la deposició horitzontal del "mar de núvols" tant característic de Tenerife de l'any 1948. Per una altra part, la vida a Izaña aquells anys no era fàcil com ens retrata De Ory (2007). Font Tullot, com a director de l'Observatori i, en determinades èpoques, del centre regional també va haver de fer-hi front. Sabem per la documentació administrativa conservada que esmerçava moltes hores de treball per intentar aconseguir els recursos materials mínims que permetessin continuar el treball a l'Observatori. Un dels moments més durs deuria ser el de l'incendi de l'Observatori, l'any 1944, que, sortosament es va resoldre sense desgràcies personals i salvant quasi tot el material científic. De tota manera ens diu De Ory (2007) que l'esforç sens fi i amb poques recompenses va cansar al nostre biografiat fins que finalment va demanar el trasllat. L'any 1952 va ser destinat a l'oficina central del SMN a Madrid com a cap de la secció de meteorologia marítima. Però per poc temps, perquè un nou tomb en la seva vida es produí quan es signa un conveni de col·laboració entre el SMN i el servei meteorològic d'Irlanda, dirigit per l'exiliat Mariano Doporto (que s'havia doctorat a Barcelona sota la direcció de Fontserè l'any 1938 –Anduaga, 1998). Font Tullot estigué dos anys a Irlanda, a l'aeroport de Shannon, com a predictor. És una nova experiència de previsió per l'aviació, ja amb mètodes i eines molt més modernes. A la seva tornada a Espanya l'any 1954 es reincorporà al seu càrrec a l'oficina central i de 1957 a 1960 fou el cap de la secció de meteorologia aeronàutica. S'intensificà una altra vegada la seva producció científica, que continuà molt girada vers temes climatològics. Una publicació molt reconeguda al seu moment va ser l'anàlisi de l'onada de fred de 1956 (Font Tullot, 1965e). Es tracta d'un text sense pretensions, publicat al "Boletín mensual climatológico", però que en poques paraules descriu a la perfecció les causes del fenomen. Síntesi del seu coneixement de la meteorologia aeronàutica, tema que abandonà definitivament a la fi d'aquest període, fou la publicació de la seva *Meteorología aplicada al vuelo con turborreactores* (1961). També veiem al seu expedient que en aquest període també assumí tasques més administratives representant a Espanya en diferents reunions de l'OACI (organització d'aviació civil internacional) i de la OMM/WMO. També, l'any 1958 participà en un projecte d'assistència tècnica d'aquest organisme a la República Dominicana.

L'any 1961 es produeix un nou canvi de residència quan s'incorporà com assessor de la OMM/WMO a projectes per Amèrica. El seu primer destí en el seu nou càrrec a la WMO fou Xile, com a cap d'un projecte d'assistència tècnica. L'any 1965 s'incorporà a la seu central de l'organització, a Ginebra, on va ser el cap de la divisió d'Amèrica Llatina al departament de cooperació tècnica. No va tornar al SMN fins l'any 1974. Absorbit per les tasques organitzatives, la seva producció científica en aquests anys és quasi nul·la. Publicà en canvi, obres elementals d'utilitat al personal dels projectes que coordinava.

Poc després de tornar, l'any 1976, és nomenat director del SMN. És el primer director meteoròleg des de Francisco del Junco, que ho fou fins l'any 1940. Des d'aquest lloc pilotarà la conversió del SMN en INM i el pas d'institut militar a civil. No gaire content amb els resultats obtinguts (si be va aconseguir que el nou INM tingués el nivell de "direcció general" que pensava adequat, no va aconseguir que es pensés la seva direcció com un càrrec tècnic, exercit sempre per especialistes del tema, sinó que des de la instauració de la nova estructura es va pensar com càrrec polític, de lliure designació ministerial) deixà la direcció del nou INM l'any 1978 i va ser nomenat poc després director del programa de l'Atlas Climático, lloc que ocupà fins a la seva jubilació reglamentària l'any 1984.

En aquesta època, ja molt lliure de tasques administratives, es girà una altra vegada vers el treball climatològic produint treballs de síntesi. El més important és la *Climatología de España y Portugal* (1983b), obra on inclou el treball de tota una vida i on, per primera vegada, s'aborda d'una forma realment ample els diversos aspectes de la climatologia peninsular (no sols d'Espanya). Tot i els notables avenços de la climatologia en els últims anys, encara és de citació obligada en moltes ocasions. D'aquesta època, i apart de la coordinació del *Atlas climático de España* (1983a), també són molt destacables el seu *Atlas de la radiación solar en España* (1984a) i la *Historia del clima de España* (1988a). També publica algunes obres amb caire més divulgador com *El hombre y su ambiente atmosférico* (1991a).

És en aquests anys que es farà càrrec de la direcció de la revista de l'Asociación meteorològica Española (AME), de 1982 a 1991, i on, apart dels editorials, hi publicarà freqüentment. L'any 2000 va ser nomenat membre corresponent de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, de la que són germà, Josep Maria Font Tullot, geòleg, n'havia estat membre des de 1958. Ja ens aquests últims anys va anar reduint la seva activitat, encara que mai del tot, com veiem a l'entrevista que va concedir a la revista RAM pocs mesos abans de la seva mort, que es va produir a Madrid el dia 12 de setembre de 2003.

Inocencio Font Tullot no és, doncs, un meteoròleg que fes meteorologia a Catalunya. No fou el primer, n'hi ha d'altres que treballaren encara més lluny, com Benet Viñes o Josep Algué, dels que ja hem parlat a aquestes línies (Cardús, 1997; Batlló, 2005).

Desenvolupà el gruix de la seva activitat al SMN i INM, pràcticament l'única opció a l'època doncs la meteorologia universitària era quasi simbòlica.

Respecte a la seva producció científica, es va mostrar sempre inclinat a temes climatològics i, encara que a tots els llocs que va ocupar al llarg de la seva vida no va tenir dedicació oficial a aquest tema fins els últims anys, és pel que millor se'l coneix, molt especialment per la seva *Climatología de España y Portugal* (1983), que va merèixer una segona edició ampliada l'any 2000 i una reimpressió molt recent (2007). Per una altra part, i encara que no va mostrar mai gaire interès en remarcar-ho, no és gens menyspreable el seu coneixement i la seva producció en temes de meteorologia aeronàutica, tema important a l'època. I relacionant amb l'aeronàutica, cal remarcar, tot i que ell sempre es va identificar més amb el seu vessant de "climatòleg", el seu coneixement de la meteorologia operativa, doncs el trobem en aquest paper a Mallorca, a Izaña i a Irlanda, i ja hem vist com era apreciat per les companyies aèries. Ja en els últims anys de la seva vida, en les seves darreres publicacions, veiem un interès gran pels temes relacionats amb el canvi climàtic.

Per nosaltres forma part d'aquella nissaga d'alumnes "enlluernats" per la meteorologia de Fontserè. Encara a l'article sobre *La deshumanización de la meteorología operativa* (Font Tullot, 1998) deia del seu mestre "En este mundo en el que la ley del mercado impera por doquier, es difícil de comprender cómo a fuerza de trabajo, dedicación, generosidad y sentido de solidaridad social puede conseguirse lo que el Dr. Fontseré logró" i també demanava "¿Para cuándo un acto de desagravio por parte de la meteorología oficial por la destrucción del Servei Meteorològic de Catalunya?"

Per acabar, uns comentaris sobre la bibliografia de Font Tullot. En iniciar la nostra recerca sobre el personatge, amb una de les produccions científiques més àmplies de la seva època, ens vam adonar de la dispersió i manca d'una bibliografia completa. Ho hem intentat solucionar incloent, a la fi d'aquest article, una bibliografia tant completa com ha estat possible (segur que hi ha mancances) i que faciliti futures recerques.

Agraïments

Vull agrair al personal d'arxiu i biblioteca centra de l'AEMET que em facilitaren la consulta de documents i publicacions de Font Tullot i especialment a Manuel Palomares, que facilità tots els contactes i que sempre ens ha animat a estudiar la figura del nostre biografiat. També a l'arxiu de la Universitat de Barcelona per les facilitats en la consulta dels arxius referents al pare de Font Tullot.

Referencies

ACAM (2013). Homenatge a Josefina Ricart i Josep Maria Vidal, que han arribat als cent anys, a: *XIX Jornades de Meteorologia Eduard Fontserè*, 11-16.

Anduaga, A. (1998). Biografía científica del físico y meteorólogo español Mariano Doporto Marchori (1902-1964), *Llull*, 21 (40), 7-32.

Batló, J. (2005). Josep Algué Sanllehí (Manresa 1856 - Roquetes 1930), a: *XI Jornades de Meteorologia Eduard Fontserè*, 101-110.

Batló, J. (2016). La Meteorologia, a: V. Rosselló, I. Moll and J. M. Vidal (coord.), *Història de la Ciència a les Illes Balears*, vol. V, Govern de les Illes Balears, Palma de Mallorca, Spain, [en premsa].

Cardús, J. O. (1997). El P. Frederic Faura, S. J. meteoròleg a Filipines, a: *III Jornades de Meteorologia Eduard Fontserè*, 61-67.

De Ory, F. (2007). El Observatorio Atmosférico de Izaña: historia y vida de una institución científica española, Madrid, Ministerio de Medio Ambiente, XVI, 173 pp.

Font Tullot, I. (2003). Entrevista, *revista digital RAM*, n. 11 (<http://www.tiempo.com/ram/1053/entrevista-del-mes-in-memori-am-d-inocencio-font-tullot/>).

Fontserè, E. (1923). Sondeos de la atmósfera en avión”, *Ibérica*, X, 306-308.

Rossi, B. (1940). Sulla rappresentatività della stazione meteorologica di Monte Randa nell'isola di Maiorca, *Rivista di Meteorologia Aeronautica*, IV (3), 35-44.

Serra, A. (1949a). Sulle caratteristiche fisiche delle principali masse d'aria Mediterraneo occidentale, *Rivista di Meteorologia Aeronautica*, IX (1), 3-18.

Serra, A. (1949b). Contributo alla climatologia delle Baleari, *Rivista di Meteorologia Aeronautica*, IX (4), 3-18.

Bibliografia d'Inocencio Font Tullot

Font Tullot, I. (1943). Primeros resultados de los sondeos termodinámicos de la troposfera en Baleares, Madrid, Servicio Meteorológico Nacional, Serie A, **14**, 36 pp.

Font Tullot, I. (1945). Resumen del régimen de vientos y nieblas en el aeropuerto de Tenerife, Tenerife, Publicación del S. M. N., **1**, 16 pp.

Font Tullot, I. (1946). La intensidad de la radiación solar en el Observatorio de Izaña (Tenerife) y su relación con la humedad absoluta, polvo atmosférico y régimen de vientos, *Revista de Geofísica*, vol. V, n. 19, 329-338.

Font Tullot, I. (1947a). Ruta Villa Cisneros-Natal. Condiciones meteorológicas para la travesía aérea a América del Sur, *Revista de Aeronáutica*, **76**, 77-82.

Font Tullot, I. (1947b). La exploración del tiempo atmosférico en el Atlántico Norte, *Revista de Aeronáutica*, **85**, 59-64.

Font Tullot, I. (1947c). La variación diurna de la presión atmosférica en el Observatorio de Izaña (Tenerife), *Revista de Geofísica*, vol. VI, n. 23, 450-457.

Font Tullot, I. (1948a). Vientos catabáticos en Sidi-Ifni, *Revista de Geofísica*, vol. VII, 274-281.

Font Tullot, I. (1948b). El régimen de lluvias del Sáhara español, *Revista de Geofísica*, vol. VII, n. 28, 380-394.

Font Tullot, I. (1949a). Posibilidades de modificar el tiempo atmosférico, *Revista de Aeronáutica*, **105**, 600-610.

Font Tullot, I. (1949b). El régimen de vientos superiores en Tenerife, *Revista de Geofísica*, vol VIII, n. 32, 486-506.

Font Tullot, I. (1949c). El clima de Africa Occidental Española, Madrid, Servicio Meteorológico Nacional, Serie A, **21**, 88 pp.

Font Tullot, I. (1950a). Radiometeorología, *Revista de Aeronáutica*, **118**, 702-712.

Font Tullot, I. (1950b). Las invasiones de aire caliente en el archipiélago canario, *Revista de Geofísica*, vol. IX, n. 36, 234-249.

Font Tullot, I. (1951a). El espesor de la capa superficial de aire marítimo en la región de las Islas Canarias, *Revista de Geofísica*, vol. X, n. 40, 281-291.

Font Tullot, I. (1951b). La evaporación en la isla de Tenerife, S. M. N., *Boletín mensual Climatológico* (febrero), 2-3.

Font Tullot, I. (1951c). El régimen de lluvias de la zona española de Marruecos, *Africa*, 117 Septiembre, 23-25.

Font Tullot, I. (1951d). El clima de las posesiones españolas del Golfo de Guinea, Madrid, C.S.I.C. Instituto de Estudios Africanos, 71 pp., 2 f. pleg.

Font Tullot, I. (1952). La corriente aérea superior del NW. en Tenerife, *Revista de Geofísica*, vol. XI, 157-172.

Font Tullot, I. (1954). Los factores meteorológicos en la seguridad del vuelo. El hielo, *Revista de Aeronáutica*, 805-811.

Font Tullot, I. (1955a). Perturbaciones tropicales del tiempo atmosférico en la región de Canarias y el Sáhara español, *Revista de Geofísica*, vol. XIV, n. 54, 139-152.

Font Tullot, I. (1955b). Efectos de las depresiones frías en el tiempo de las Islas Canarias, *Revista de Geofísica*, vol XIV, n. 56, 347-362.

Font Tullot, I. (1955c). Reseña sobre el clima de Écija, S. M. N., *Boletín mensual Climatológico* (febrero), 2-3.

Font Tullot, I. (1955d). Factores que gobiernan el clima de las Islas Canarias, *Estudios geográficos*, vol. 16, n. 58, 5-21.

Font Tullot, I. (1955e). El clima del Sahara (con especial referencia a la zona española), Madrid, C.S.I.C., Instituto de Estudios Africanos, 112 pp., 3 f. pleg.

Font Tullot, I. (1956a). La intensidad de la radiación solar en el Observatorio de Izaña (Isla de Tenerife), *Calendario meteoro-fenológico*, 159-160.

Font Tullot, I. (1956b). Las causas de la sequedad del Sahara, *Estudios geográficos*, vol. XVII, n. 62, 61-73.

Font Tullot, I. (1956c). La turbulencia, *Revista de Aeronáutica*, 27-36.

Font Tullot, I. (1956d). La insolación en España, *Calendario meteoro-fenológico*, 155-156 (contiene mapa de las horas de sol en España en el periodo 1945-1954).

Font Tullot, I. (1956e). Las olas de frío en el mes de febrero de 1956, S. M. N., *Boletín mensual Climatológico* (mayo), 2-7.

Font Tullot, I. (1956f). El tiempo atmosférico en las Islas Canarias, Madrid, Servicio Meteorológico Nacional, Serie A, **26**, 96 pp.

Font Tullot, I. (1957a). El anticiclón de las Azores, *Calendario meteoro-fenológico*, 121-129.

Font Tullot, I. (1957b). Periodos fríos en la Península Ibérica, *Revista de geofísica*, vol. XVI, n. 61, 41-60.

Font Tullot, I. (1959). El clima de las Islas Canarias, *Anuario de estudios atlánticos*, n. 5, 57-104.

Font Tullot, I. (1961). Meteorología aplicada al vuelo con turborreactores, Madrid, Servicio Meteorológico Nacional, Serie B, **17**, 172 pp.

Font Tullot, I. (1962). Vocabulario hidrológico con definiciones y las equivalencias en inglés de los términos, Santiago de Chile, ENDESA, 57 pp.

Font Tullot, I. (1968). Vocabulario hidrológico. Proyecto de Ampliación y Mejoramiento de los Servicios Hidrometeorológicos e Hidrológicos del Istmo Centroamericano, Publicación 31, San José, Costa Rica, 82 pp.

Font Tullot, I. (1982). Participación española en las actividades de la Organización Meteorológica Mundial dentro de los programas de asistencia técnica de las Naciones Unidas, *Revista de Meteorología*, vol. 3, n. 1, 79-83.

Font Tullot, I. (ed.) (1983a). *Atlas climático de España*, Madrid, Instituto Nacional de Meteorología, 45 f. de map.

Font Tullot, I. (1983b). *Climatología de España y Portugal*, Madrid, Instituto Nacional de Meteorología, XXX + 296 pp.

Font Tullot, I. (1983c). División de la Península Ibérica en regiones climáticas, IV Asamblea Nacional de Geodesia y Geofísica, Vol. II, Comunicaciones, Comisión Nacional de Geodesia y Geofísica, Madrid, 579-593.

Font Tullot, I. (1983d). Algunas observaciones sobre las lluvias excepcionales en la vertiente mediterránea española, *Estudios geográficos*, vol. 44, n. 170-171, 55-60.

Font Tullot, I. (1983e). Sobre la participación de España en el proyecto de intensificación de la precipitación (pip) de la O.M.M., *Revista de Meteorología*, vol. 3, n. 2, 5-8.

Font Tullot, I. (1984a). *Atlas de la radiación solar en España*, Madrid, Instituto Nacional de Meteorología, 14 pp., 30 f. de map.

Font Tullot, I. (1984b). Reseña de los libros “Energía utilizable en la Atmósfera”, “Teoría de la Predicción Meteorológica”, “Apuntes de Termodinámica de la Atmósfera”, “Atlas Climático de España”, y “Atlas de la Radiación Solar en España”, *Revista de Meteorología*, vol. 3, n. 4, 91-93.

Font Tullot, I. (1985). Reseña de los libros "Observaciones sobre el clima de Toledo", "Climatología de Baleares. Meteoros" y "Climatología Aeronáutica de la Base de Morón", *Revista de Meteorología*, vol. 3, n. 6, 59-60.

Font Tullot, I. (1986). Cambios climáticos en la Península Ibérica durante el último milenio con especial referencia a la "Pequeña edad Glacial", a: F. López-Vera (coord.), *Quaternary climate in western mediterranean: Proceeding of the Symposium on Climatic Fluctuations during the Quaternary in the Western Mediterranean Regions*, Madrid, Jun. 16-21, 1986, 237-248.

Font Tullot, I. (1987a). Necrológica de Lamberto de Echevarría, *Revista de Meteorología*, vol. 3, n. 9, 109.

Font Tullot, I. (1987b). II Congreso Interamericano de Meteorología, *Revista de Meteorología*, vol. 3, n. 9, 103-105.

Font Tullot, I. (1988a). Historia del clima de España: cambios climáticos y sus causas, Madrid, Instituto Nacional de Meteorología, xii + 297 pp.

Font Tullot, I. (1988b). La singular persistencia de situaciones anticiclónicas sobre la Península Ibérica durante el cuatrimestre noviembre 1988-febrero 1989, *Paralelo 37*, n. 11-12 (1987-1988), 75-84.

Font Tullot, I. (1989). Las sequías en España, en: Zonas Áridas en España. Seminario celebrado los días 28 y 29 de marzo de 1989, Madrid, Real Academia de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales, **14**, 91-105.

Font Tullot, I. (1991a). *El hombre y su ambiente atmosférico*, Madrid, Instituto Nacional de Meteorología, 229 pp., il.

Font Tullot, I. (1991b). La crisis climática del siglo XX, *Revista de Meteorología*, vol. 3, n. 14, 7-12.

Font Tullot, I. (1991c). La contaminación atmosférica y el futuro de la humanidad, *Revista de Meteorología*, vol. 3, n. 14, 129-142.

Font Tullot, I. (1994). El Cambio Climático: Máximo exponente de la acción del hombre en su ambiente natural, *Revista de Meteorología*, vol. 4, n. 17, 5-11.

Font Tullot, I. (1998). La deshumanización de la meteorología operativa, *Territoris: Revista del Departament de Ciències de la Terra*, n. 1, 123-136.

Font Tullot, I.(2000). *Climatología de España y Portugal*, 2ª ed., Salamanca, Ediciones Universidad de Salamanca, 422 pp.

